

تقوادر قرآن

تقریرات:

علامہ آیت اللہ سید کمال حیدری

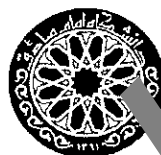
ترجمہ:

مزدامینی

ویرایش و بازنویسی:

دکتر مسعود فکری

انتشارات دانشگاه امام صادق (علیه السلام)
تهران: بزرگراه شهید چمران،
پل مدیریت
تلفکس: ۸۸۳۷۰۱۴۲
صندوق پستی: ۱۵۹-۱۴۶۵۵
E-mail: isu.press@yahoo.com
فروشگاه اینترنتی:
www.ketabesadiq.ir

دانشگاه امام صادق (علیه السلام)

تقوا در قرآن ■ تقریرات سیدکمال حسینی ■ ترجمه: حمزه امینی ■ ویرایش و بازنگری: دکتر مسعود فکری
ناشر: دانشگاه امام صادق (ع) / چاپ اول: ۱۳۹۲ ■ قیمت: ۷۰۰۰۰ ریال ■ شمارگان: ۵۰۰ نسخه
چاپ و صحافی: زلال کوثر؛ تلفن: ۰۲۱-۶۰۰۰۹۷۸

همه حقوق محفوظ است. به ناسر است.

سرشناسه: حیدری، سیدکمال، ۱۳۸۸
عنوان و نام پدیدآور: تقوا در قرآن / تقریرات سیدکمال حسینی؛ ترجمه: حمزه امینی؛ ویرایش و بازنگری مسعود فکری
مشخصات نشر: تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری: ۱۹۹ ص.
فروست: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع): ۵۶۷؛ فلسفه و الهیات: ۵۵.
شابک: ۷۰۰۰۰ ریال : ۵-۲۸۱-۲۱۳-۶۰۰-۹۷۸
موضوع: تقوا - جنبه‌های قرآنی.
شناسه افزوده: امینی، حمزه، ۱۳۶۹ - مترجم
شناسه افزوده: فکری، مسعود، ۱۳۳۶ - ویراستار
شناسه افزوده: دانشگاه امام صادق (ع)
رده بندی کنگره: ۱۳۹۲ ۴۱-۹۳۰۳۱۴ ح ۷۵ / ۱۰۴ BP
رده بندی دیویی: ۲۹۷ / ۱۵۹
شماره کتابشناسی ملی: ۳۴۴۳۳۸۲

فهرست مطالب

۷	سخن امام علی (ع)
۹	نگاهی گوناگون به نام علمی آیت الله سید کمال حیدری
۱۳	مقدمه ویراستار
۱۵	فصل ۱. اهمیت تقوی بر فرد و مردم
۱۵	معنای لغوی تقوا
۱۷	نقش توحید
۳۱	برخی آثار ولایت الهی
۳۹	فصل ۲. مراتب تقوا
۴۳	طبقات مردم
۴۹	فصل ۳. آثار تقوا در دنیا
۵۱	حیات طیبه
۵۸	تشخیص حق از باطل
۶۱	گشایش در سختی ها و مشکلات
۶۷	اثر تقوای بر روی نسل انسان
۷۱	فصل ۴. پیامدهای منفی فجور در دنیا
۷۵	پیامدهای تکوینی فجور
۸۵	فصل ۵. رابطه وجودی میان اعمال انسان و حوادث هستی
۹۲	عالم خارج و درون آن

نقش عوامل طبیعی در وقوع حوادث تکوینی.....	۹۷
سئوال و جوابی مهم.....	۱۰۰
فصل ۶. آثار تقوا در آخرت.....	۱۱۱
دوام دوستی.....	۱۱۳
فصل ۷. راه‌های به دست آوردن تقوا.....	۱۲۱
راه اول: اهداف اخروی.....	۱۲۱
روایات بهشت.....	۱۲۵
روایات دوزخ.....	۱۲۷
راه دوم: حب الهی.....	۱۳۰
پیروان انجیر (.....)	۱۳۵
برگزیدگان.....	۱۴۳
درستی راه‌ها.....	۱۴۶
دفع و رفع.....	۱۵۰
عصمت و عدالت.....	۱۵۵
رویکرد تطبیقی.....	۱۵۷
تفاوت زاهد، عابد و عارف.....	۱۵۹
نصوص و دلالات.....	۱۶۰
فصل ۸. راه رسیدن به حب الهی.....	۱۶۳
برتر بودن معرفت انفسی.....	۱۶۵
رویکرد حدیثی.....	۱۶۹
معرفت نسبت به خدا به وسیله خود خدا.....	۱۷۱
نگاهی تحلیلی.....	۱۷۵
راه ممکن برای شناخت خدا.....	۱۷۶
نقش شرع.....	۱۸۱
روایات مرتبط.....	۱۸۵
فصل ۹. صفات متقین.....	۱۸۹
فهرست منابع.....	۱۹۷

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»
وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ
(قرآن مجید، سوره مبارکه النمل، آیه شریفه ۱)

سخن ناشر

فلسفه وجودی دانشگاه امام صادق علیه السلام که از سوی ریاست دانشگاه به کرات مورد توجه قرار گرفته، بر روی انسانی‌ای متعهد، باتقوا و کارآمد در عرصه عمل و نظر استوار است. این دانشگاه بتواند نقش اساسی خود را در سطح راهبردی به انجام رساند.

از این حیث «تربیت» را می‌توان مقولتی محوری یاد نمود که وظایف و کارویژه‌های دانشگاه، در چارچوب آن انجام یابد؛ زیرا که «علم» بدون «تزکیه» بیش از آنکه ابزاری در مسیر تعالی و اصلاح امور جامعه باشد، عاملی مشکل ساز خواهد بود که سازمان و هویت جامعه، متأثر و دگرگون می‌سازد.

از سوی دیگر «سیاست‌ها» تابع اصول و مبادی علمی هستند و نمی‌توان منکر این تجربه تاریخی شد که استواری و کارآمدی سیاست در گرو انجام پژوهش‌های علمی و بهرمندی از نتایج آنهاست. از این منظر پیشگامان عرصه علم و پژوهش، راهبران اصلی جریان‌های فکری و اجرایی به حساب می‌آیند و نمی‌توان آینده درخشانی را بدون توانایی‌های علمی -

پژوهشی رقم زد و سخن از «مرجعیت علمی» در واقع پاسخ‌گویی به این نیاز بنیادین است.

دانشگاه امام صادق علیه السلام در واقع یک الگوی عملی برای تحقق ایده دانشگاه اسلامی در شرایط جهان معاصر است. الگویی که هم اکنون ثمرات یکموی آن در فضای ملی و بین‌المللی قابل مشاهده است. طبعاً آنچه حاصل آن محصول نیت خالصانه و جهاد علمی مستمر مجموعه بنیانگذاران و دانش‌آموختگان این نهاد است که امید می‌رود با اتکاء به تأییدات الهی و تلاش همه‌جانبه اساتید، دانشجویان و مدیران دانشگاه، بتواند به مرجعی تمام عیار در حوزه علمی تبدیل گردد.

معاونت پژوهشی دانشگاه امام صادق علیه السلام با توجه به شرایط، امکانات و نیازمندی جامعه علمی با طرحی جامع نسبت به معرفی دستاوردهای پژوهشی دانشگاه اسلامی، سازمانی-کارکردی آن‌ها و بالاخره تحلیل شرایط آتی اقدام نموده است. نتایج این پژوهش‌ها در قالب کتاب، گزارش، نشریات علمی و... تقدیم علما، مندان می‌گردد. هدف از این اقدام - ضمن قدردانی از تلاش خالصانه تمام کسانی که با آرمان و اندیشه‌ای بزرگ و ادعایی اندک در این راه گام نهادند- است. کتاب‌ها و اصلاح آنها است تا از این طریق زمینه پرورش نسل جوان و متعهد به طری این طریق نیز فراهم گردد؛ هدفی بزرگ که در نهایت مرجعیت و مرجع علمی امام صادق علیه السلام را در گستره بین‌المللی به همراه خواهد داشت. (الحمد لله)

وَلِلَّهِ الْحَمْدُ

معاونت پژوهشی دانشگاه

نگاهی علمی را به زندگی نامه علمی آیت الله سید کمال حیدری

وی در سال ۱۳۷۸ هجری برابر با ۱۹۵۷ م در کربلاء حسینی چشم به دنیا گشود. از دوران کودکی در کنار دروس رسمی به دروس حوزوی علاقمند شده و در دروس فقهی از سوی برخی بزرگان شرکت می نمود. از لحاظ اجتماعی و سیاسی نیز آگاهی داشت که در نهایت منجر به تعقیب ایشان از طرف حکومت بعثی گردید. ایشان مجبور به ترک کربلاء و نجف شده در شهر مقدس قم رحل اقامت افکندند وی برادر سه شهید است که به دست رژیم ظالم بعثی به مقام شهادت نائل شدند.

زندگی علمی

خدمت علمی به مکتب اهل بیت و عصمت و طهارت افتخار و موهبتی الهی است که نصیب تعدادی از بزرگان علم و دانش شده است. این مهم با غور در آیات کریمه قرآنی و روایات و احادیث شریفه و سیرت عمیر در تدبیر و اندیشیدن در آیات الهی حاصل می شود. و نیاز به مطالعه و سپاسه روزی در کسب دانش های مختلف اعم از فقه و اصول و علم الحکمه و درایه و تفسیر و کلام و فلسفه و علوم ادبی و دارد. از این رو از دانشمندان بسیاری که به علوم و حیانی اهل بیت عصمت می پردازند تعداد کمی به قله های دانش می رسند. از جمله این بزرگان می توان به جناب آیت الله سید کمال حیدری اشاره نمود.

ایشان در ابتدا در کربلاء و سپس در نجف اشرف به کسب علم از علماء و فقهای آن روزگار مبادرت ورزیدند. از اساتید ایشان در آن دوره می‌توان به آیت الله سید محمدتقی حکیم، آیت الله شهید سید عبدالصاحب حکیم، آیت الله شهید سید محمدباقر صدر، آیت الله سید ابوالقاسم خوئی، آیت الله میرزا علی غروی، آیت الله سید نصرالله مستنبط اشاره نمود. البته پیش از همه از روش علمی و نیز حضور اجتماعی شهید صدر تأثیر پذیرفتند تا بجایی که از وکلای شرعی ایشان در کربلاء شدند. تأثیر پذیری ایشان از شهید صدر بسیاری از آثار علمی ایشان مشهود است.

ایشان از آن بزرگان علمای قم و شهر مقدس قم رحل اقامت افکندند به کسب فیض از علمای بزرگ آن شهر. آیت الله جواد تبریزی و آیت الله وحید خراسانی در فقه و اصول و آیت الله جواد آملی و علامه حسن زاده آملی در تفسیر و فلسفه و عرفان و... پرورش دادند. از این پس خود در مسند تدریس علوم اهل بیت نشسته و علاوه بر تدریس مکرر دوره های سطح چندین سال به تدریس دروس خارج فقه و اصول، فلسفه و عرفان و تفسیر و عقاید مشغول هستند. و از آنجا که تمامی تالیفات علمی ایشان به زبان عربی بوده توفیق این را داشته اند که جهان عرب با معارف عمیقی که در حوزه های علمیه شیعه به خصوص نزد بزرگانی چون علامه طباطبائی (ره) و امام خمینی (ره) و... بوده آشنا سازند. از تالیفات ایشان این بوده است که در برنامه های ماهواره ای که سال های متمادی - یعنی از ۱۰ سال - به زبان عربی در پاسخ به اندیشه های انحرافی جریان سلفی - وهابی داشته اند توانسته اند قشر عظیمی از مخاطبین این اندیشه ها را از اندیشه های باب اهل بیت سیراب سازند. این امر تا آنجا پیش رفته است که مراکز علمی وهابی سلفی گری و وهابی گری برای پاسخدهنده به ایشان جایزه های سنگین تعیین نموده اند. ایشان علاوه بر تدریس در تألیف آثار علمی نیز از تالیفات بسیاری برخوردار بوده اند که بیش از ۱۰۰ جلد اثر در حوزه های گوناگون قرآنی - تفسیری، فقهی - اصولی، عقیدتی - کلامی، فلسفی - منطقی و اخلاقی و... داشته اند.

از جمله آثار ایشان می توان به عناوین ذیل اشاره نمود (شایان ذکر است برخی از این عناوین در حال ترجمه به فارسی است):

آثار علمی:

الف) آثار قرآنی	و أقسامها ومعطياتها
۱. منطق فهم القرآن ۳ جلد	۱۵. علم الإمام (بحوث فی
۲. اللباب فی تفسیر الكتاب	حقیقة ومراتب علم الأئمة
۳. یونان والصیق رؤية قرآنية	(المعصومین)
۴. السماء حسنی فی القرآن	۱۶. العصمة بحث تحليلی فی
الکریم	ضوء المنهج القرآنی
۵. أصول التفسیر اثنا عشر أصول	۱۷. فلسفة الدین (مدخل لدراسة
التفسیر والتأویل) مقالة منهجية	منشأ الحاجة إلى الدین و تکامل
بسیار آراء الطباطبائی (ابن ز	الشرایع)
المفسرین) ۲ جلد	۱۸. البداء وکیفیه وقوعه فی
۶. الاعجاز بین النظرية و التنصت	العلم الإلهی
۷. أولویات منهجية فی فهم	۱۹. القضاء والقدر وإشکالية
المعارف الدينية	طلب الفعل الإنسانی
۸. التقوی فی القرآن	۲۰. رؤية الله بین الإمكان و
۹. صيانة القرآن من التحریف	الامکان
۱۰. مفهوم الشفاعة فی القرآن	۲۱. الغلبة و اقسامه
۱۱. المعاد رؤية قرآنية ۲ ج	و از آثاری که با رویکرد تاریخی
۱۲. العرش و الكرسي فی القرآن	و حدیثی در باب کلام الهادب
الکریم	نگاشته اند می توان نام کتاب
ب) آثار عقایدی:	برد:
۱۳. التوحید بحوث تحليلية فی	۲۲. التوحید عند ابن تیمية
مراتبه ومعطياته ۲ ج	۲۳. معالم الاسلام الأموی
۱۴. الشفاعة بحوث فی حقیقتها	۲۴. السلطة وصناعة الوضع

- والتأویل (دراسة في حياة معاوية)
- (ج) آثار فلسفی منطقی
۲۵. شرح منطق مظفر
۲۶. شرح نهاية الحكمة
۲۷. شرح حکمت متعالیه (اسفار
رابعة)
۲۸. بحوث فی علم النفس
فلسفی
۲۹. فلسفه صدر المتألهین
۳۰. مدخل فی مباحث المعرفة
عند الاسلامیين
۳۱. المذهب السني في معرفة
المعرفة
- (د) آثار اصولی - فقهی
۳۲. شرح حلقات شهید صدر
۳۳. معالم التجديد الفقهي
(معالجة إشكالية الثابت و المتغير
فی الفقه الإسلامی)
۳۴. بحوث فی عملية الاستنباط
الفقهي
- (ه) أخلاق و عرفان
۳۵. العرفان الشيعي رؤى فی
مرتكزاته النظرية و مسאלكه
العملية
۳۶. التربية الروحية

از ویژگی های ایشان در مسائل علمی این است که معتقدند برای اینکه فردی اسلام شناس و مجتهد در معارف اسلامی به معنای عام شود لازم است به تمامی علوم اسلامی بپردازد. از تفسیر قرآن و علوم قرآنی و علوم حدیث و رجال و درایه تا فقه و اصول و در نهایت اعتقادات و فلسفه و عرفان همه و همه در گستره علوم اسلامی جای دارند و به سبب همه معرفتی اسلام شناسی نقش خود را ایفا می کنند. و البته مجتهد محقق کسی خواهد بود که در این عرصه های متعدد به پی ریزی بن مایه های معرفتی خود به وسای عقل و نقل پرداخته باشد. از این رو خود ایشان در تدریس های خود در سالیان متعدد به تمامی این حوزه های معارف اسلامی پرداخته اند و شاید این خصوصیت ایشان که در جهان اسلام نمونه هایی مانند امام خمینی (ره)، امام طباطبائی (ره) و آیت الله جوادی آملی و ... داشته است، در جهان عرب هم نظیر باشد.

مقدمه و راستار

مفاهیم اسلامی پایه‌های اصلی شکل‌گیری باورها و رفتارهای مؤمنان است. از این رو، بررسی این مفاهیم و ارائه چشم‌انداز روشنی از آن به بهره‌گیران از این مفاهیم می‌انجامد. قرآن کریم به عنوان اصلی‌ترین منبع فرهنگ اسلامی در تاریخ قرار گرفته است. چارچوب این مفاهیم نقش اساسی داشته و معیار باز تعریف آن می‌شود. در همین راستا محقق ارجمند حضرت آیت‌الله سید کمال حیدری که روش‌های فراوانی برای گسترش هدفمند فرهنگ و اعتقادات اسلامی بر اساس بنیان‌های برگرفته از آموزه‌های پیامبر (ص) و اهل بیت (ع) را پیشنهاد کرده است، اثر حاضر را که در راستای بررسی و شناخت تقوا در قرآن ارائه کرده است، در این کتاب مؤلف محبور اصلی پژوهش را جستجو در زوایای قرآن کرده و قرار داده است هرچند چشم‌انداز مناسبی از موضوع تقوا در منظومه اندیشه اسلامی به معنای عام آن ارائه می‌نماید. از آنجا که اثر حاضر برای علاقه‌مندان و خوانندگان فارسی زبان نیز سودمند می‌نمود، آقای حمزه امینی نسب به ترجمان آن به فارسی همت گماشته و اینک با ویرایش و بازنویسی مختصری اندیبه خوانندگان می‌شود. باشد که در راستای گسترش اندیشه مورد قبول خداوند و راستاری اولیاء ایشان قرار گیرد.

دکتر مسعود فکری

تابستان ۱۳۹۲

دانشگاه امام صادق علیه‌السلام